

Rörbladet

Här ska du få några råd hur man sköter ett enkelt rörblad för svensk säckpipa och andra instrument, där man använder ett enkelrör. Det här är bara grunden, för att få djupare kunskaper, ska du helst gå en säckpipskurs.

Allmänt: Alla ändringar som påverkar rörbladet ska tas i små steg, framförallt sådana som inte går att återställa. små förändringar har ofta en stor effekt. När man har provat några gånger blir man säkrare och kan ta lite större steg.

Erfarenhet gör mästaren!!!!

Turordning för att trimma min svenska säckpipa

1. Stäm grundtonen A/G („3-fingerton“) någorlunda (+/- 20 cent)
2. Försök att stämma spelpipans kvint (...de 5 högsta tonerna) till bordunen med konstant tryck på alla toner (prova olika tryckstyrkor).
Stäm aldrig bordunen efter lägsta tonen E/D („6-fingerton“).
3. Stäm grundtonen exakt!
4. Vid behov kan man finjustera tonerna med vax; bra byggda instrument ska inte kräva mycket justering.
5. Till sist, stäm lägsta tonen E/D med hjälp av stämhålet (använd vax).

Stämmnig:

1. Röret är för högt:

- a.) Man trimmar ett rör lägre genom att skrapa på roten av rörtungan, på det viset blir röret samtidigt lättare att spela på.
Det innebär mindre tryck, men röret blir mer instabilt och slår lättare lock.
- b.) eller sätter lite vax på tungspetsen.

2.) Röret är för lågt:

Röret blir högre genom att man tar bort vax från tungspetsen, om det inte finns vax kvar skrapar man på spetsen.

Kom ihåg, att det är mest till fördel om det finns en liten vikt på tungspetsen (vax eller själva rörmaterialet), det stabiliserar röret och därmed tonen. Pipan är då inte så känslig för små tryckförändringar.

Fel på mensuren och intervaller:

Genom att böja tungan upp eller ner förändrar man mensuren (dvs. avståndet mellan tonerna) på själva spelpipan, under förutsättning att man har konstant tryck.

Högsta tonen kan betraktas som en slags indikator. Mensuren kan också påverkas av olika tryckstyrkor. Et hårt (öppet) rör kräver mer tryck än ett mjukt rör. För eller senare är det bra om man vänjer sig med hårda rör eftersom de har mycket längre livslängd.

OBS! När man böjer upp tungan, framförallt när man använder värme (t.ex. tändare) ska man vara lite försiktig, eftersom tungan inte kan böjas upp och ner igen obegränsat.

1. Mensuren är för stor, pipan är för hög i övre registret (framförallt översta tonen) och för låg i undre registret: Tungan måste böjas upp.
2. Mensuren är för liten, det märks tydligast hos oktaven, som är för låg: Tungan måste böjas ner (med värme).

Kom ihåg att framförallt ett nytt rör ofta måste böjas upp några gånger innan det håller formen. Ett rör öppnar sig aldrig själv, det kan bara gå ihop.

Genom fuktigheten släpper spänningen i röret, och måste i regel böjas upp efter ett tag igen.

Lycka till och mycket spelglädje önskar jag dig med din svenska säckpipa !!!

Alban Faust

www.albanfaust.se